

КАСТЕЛОТО

НАД РЕКАТА ПЧИЊА

приредил
ИГОР ТОЛЕВСКИ

КАСТЕЛОТО НАД РЕКАТА ПЧИЊА
Приредувач: Игор Толевски

Издавач
МАГОР ДОО Скопје

Главен и одговорен уредник
Павлина Аџи Митреска Лазаревска

Уредник
Владимир Јанковски

CASTEL ABOVE THE PČINJA RIVER
Editor: Igor Tolevski

Publisher
MAGOR Ltd Skopje

Editor in chief
Pavlina Adzi Mitreska Lazarevska

Editor
Vladimir Jankovski

Рецензент
Проф. д-р Елица Манева

Сѝручен консулѝант
Паско Кузман

Превод на англиски јазик
Марија Џонс, Слободан Јовановски

Јазична редакција
Анета Василевска-Љубецкиј

Техничко уредување
Симчо Шандуловски

Авѝори на фоѝографиѝе
Кирил С. Трајковски, Петар Намичев,
Милан Тодороски и Виктор Лилчиќ-Адамс

Технички црѝежи
Петар Намичев, Виктор Лилчиќ-Адамс,
Ана Јорданова-Дубровска, Билјана Солева-
Толевска и Игор Толевски

Печати: БРАНКО ГАПО, Скопје

Тираж: 500

Review
Prof. d-r Elica Maneva

Consultant
Pasko Kuzman

Translation into english
Marija Jones, Slobodan Jovanovski

Proofreading
Aneta Vasilevska-Ljubeckij

Layout
Simčo Šandulovski

Photos
Kiril S. Trajkovski, Petar Namičev,
Milan Todoroski and Viktor Lilčić-Adams

Drawings
Petar Namičev, Viktor Lilčić-Adams, Ana
Jordanova-Dubrovska, Biljana Soleva-Tolevska
and Igor Tolevski

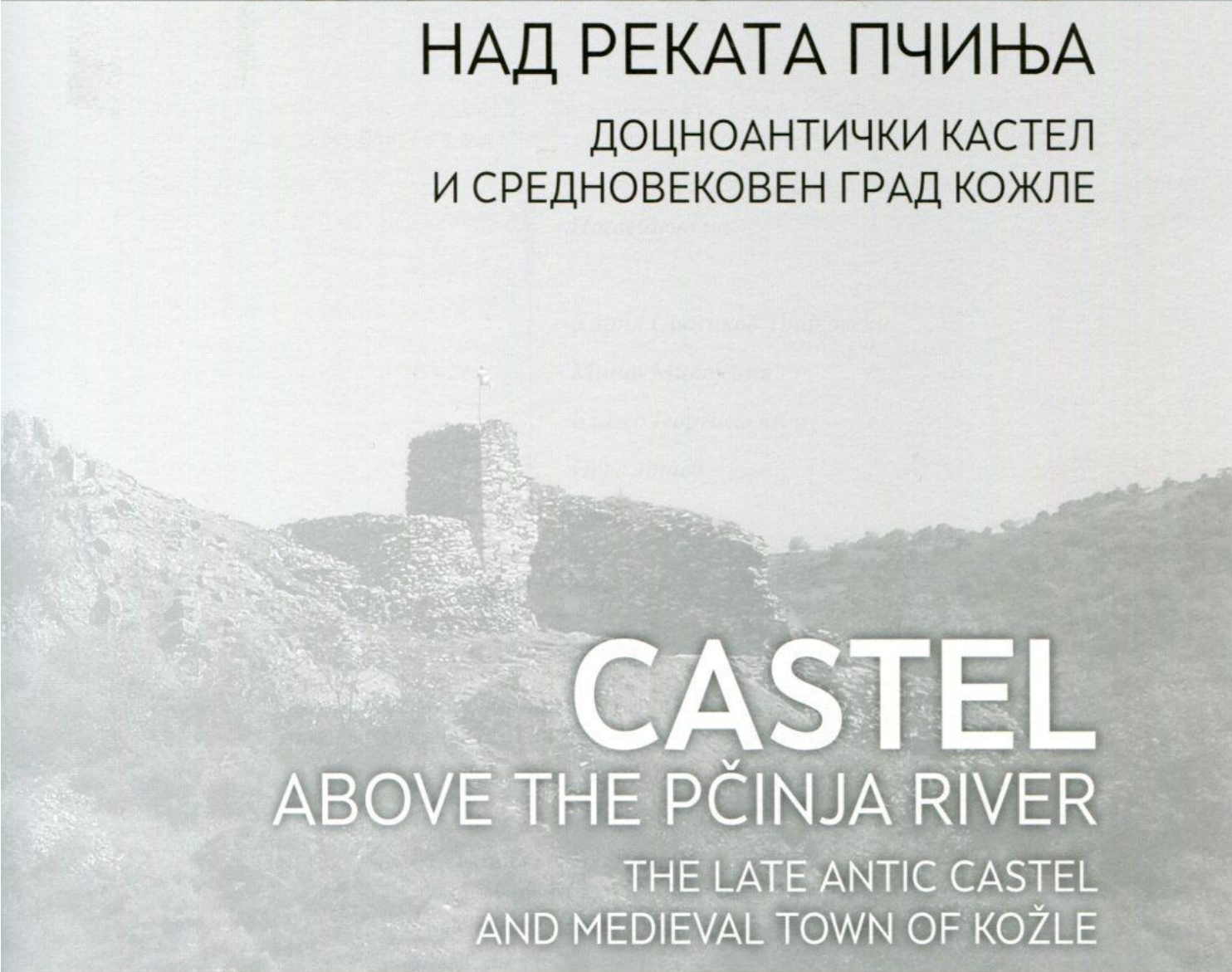
Print by: BRANKO GAPO, Skopje

Circulation: 500

КАСТЕЛОТО

НАД РЕКАТА ПЧИЊА

ДОЦНОАНТИЧКИ КАСТЕЛ
И СРЕДНОВЕКОВЕН ГРАД КОЖЛЕ

CASTEL
ABOVE THE PČINJA RIVER
THE LATE ANTIC CASTEL
AND MEDIEVAL TOWN OF KOŽLE

приредил/edited by
ИГОР ТОЛЕВСКИ/IGOR TOLEVSKI

СОДРЖИНА | CONTENTS

ПРЕДГОВОР	13	PREFACE
КРАТОК ПРЕГЛЕД НА ПРИЧИНИТЕ ЗА ПОЧЕТОКОТ НА АРХЕОЛОШКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА <i>Ана Јорданова-Дубровска</i>	27	A SHORT REVIEW OF THE REASONS FOR THE COMMENCEMENT OF THE ARCHEOLOGICAL SURVEY <i>Ana Jordanova-Dubrovska</i>
ГЕОЛОШКО-ГЕОГРАФСКИ УСЛОВИ НА ПРОСТОРОТ ОД БАДЕРСКАТА КЛИСУРА НА РЕКАТА ПЧИЊА	43	GEOLOGICAL AND GEOGRAPHICAL CONDITIONS ON THE SPACE IN THE BADER GORGE OF THE PČINJA RIVER
ГЕОЛОШКИ СОСТАВ И ТЕКТОНСКИ СКЛОП НА ТЕРЕНОТ НА ЛОКАЛИТЕТОТ КАСТЕЛ НА ПЧИЊА <i>Недељко Ѓорѓевиќ</i>	45	GEOLOGICAL COMPOSITION AND TECTONIC COMPLEX OF THE AREA OF THE SITE CASTLE ON PČINJA <i>Nedelko Gjorgjević</i>
ГЕОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ ВО БАДЕРСКАТА КЛИСУРА <i>Игор Толевски</i>	61	GEOGRAPHICAL FEATURES OF THE BADER GORGE <i>Igor Tolevski</i>
КАСТЕЛОТО НАД РЕКАТА ПЧИЊА (АРХЕОЛОШКИ ИСКОПУВАЊА 2008-2009)	77	CASTEL ABOVE PČINJA RIVER (ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS 2008-2009)
РЕЗИДЕНЦИЈАЛЕН ЦРКОВЕН КОМПЛЕКС „СВ. НИКОЛА“ (?) – Истражувачко поле 1 <i>Ана Јорданова-Дубровска</i>	79	RESIDENTIAL AND RELIGIOUS COMPLEX “SAINT NICHOLAS” (?) – Research Field 1 <i>Ana Jordanova-Dubrovska</i>

<p>АКРОПОЛАТА НА КАСТЕЛОТО – Истражувачко поле 2 <i>Игор Толевски, Ана Јорданова-Дубровска</i></p>	103	<p>THE ACROPOLIS OF THE CASTEL – Research Field 2 <i>Igor Tolevski, Ana Jordanova-Dubrovka</i></p>
<p>ЈУГОЗАПАДНО ПОДГРАДИЕ НА КАСТЕЛОТО – Истражувачко поле 3 <i>Игор Толевски</i></p>	135	<p>THE SUBURB AT THE SOUTH-WESTERN REINFORCEMENT – Research Field 3 <i>Igor Tolevski</i></p>
<p>ИСПОСНИЧКА ПЕШТЕРА – Истражувачко поле 4 <i>Љиљана Шаламанов-Коробар</i></p>	179	<p>THE HERMIT’S CAVE – Research Field 4 <i>Liljana Šalamanov-Korobar</i></p>
<p>АРХИТЕКТОНСКО-ГРАДЕЖНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ТВРДИНАТА КАЈ КОЖЛЕ ПОКРАЈ ПЧИЊА <i>Петар Намичев</i></p>	187	<p>ARCHITECTURAL AND STRUCTURAL CHARACTERISTICS OF THE FORTIFICATION KOŽLE BY THE PČINJA <i>Petar Namičev</i></p>
<p>АНАЛИЗА НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ЖИВОТ И НА ПРАВОТО НА МАНАСТИРОТ „СВ. НИКОЛА“ ПОД КОЖЛЕ <i>Александар Дубровски</i></p>	215	<p>ANALYSIS OF THE SOCIAL LIFE AND THE JUDICIAL SYSTEM OF THE MONASTERY OF ST. NICHOLAS UNDER KOŽLE <i>Aleksandar Dubrovski</i></p>
<p>ЗАКЛУЧОЦИ И ПРАШАЊА ЗА КАСТЕЛОТО НАД РЕКАТА ПЧИЊА (КАСТЕЛ КОЖЛЕ) <i>Кирил С. Трајковски, Паско Кузман</i></p>	257	<p>CONCLUSIONS AND QUESTIONS ABOUT CASTELOTO ABOVE PČINJA RIVER (CASTEL KOŽLE) <i>Kiril S. Trajkovski, Pasko Kuzman</i></p>
<p>ЛИСТА НА КАРТИ, ПЛАНОВИ И ТАБЛИ</p>	265	<p>LIST OF MAPS, PLANES AND TABLES</p>

4

**АРХИТЕКТОНСКО-
ГРАДЕЖНИ
КАРАКТЕРИСТИКИ
НА ТВРДИНАТА
КАЈ КОЖЛЕ
ПОКРАЈ ПЧИЊА**

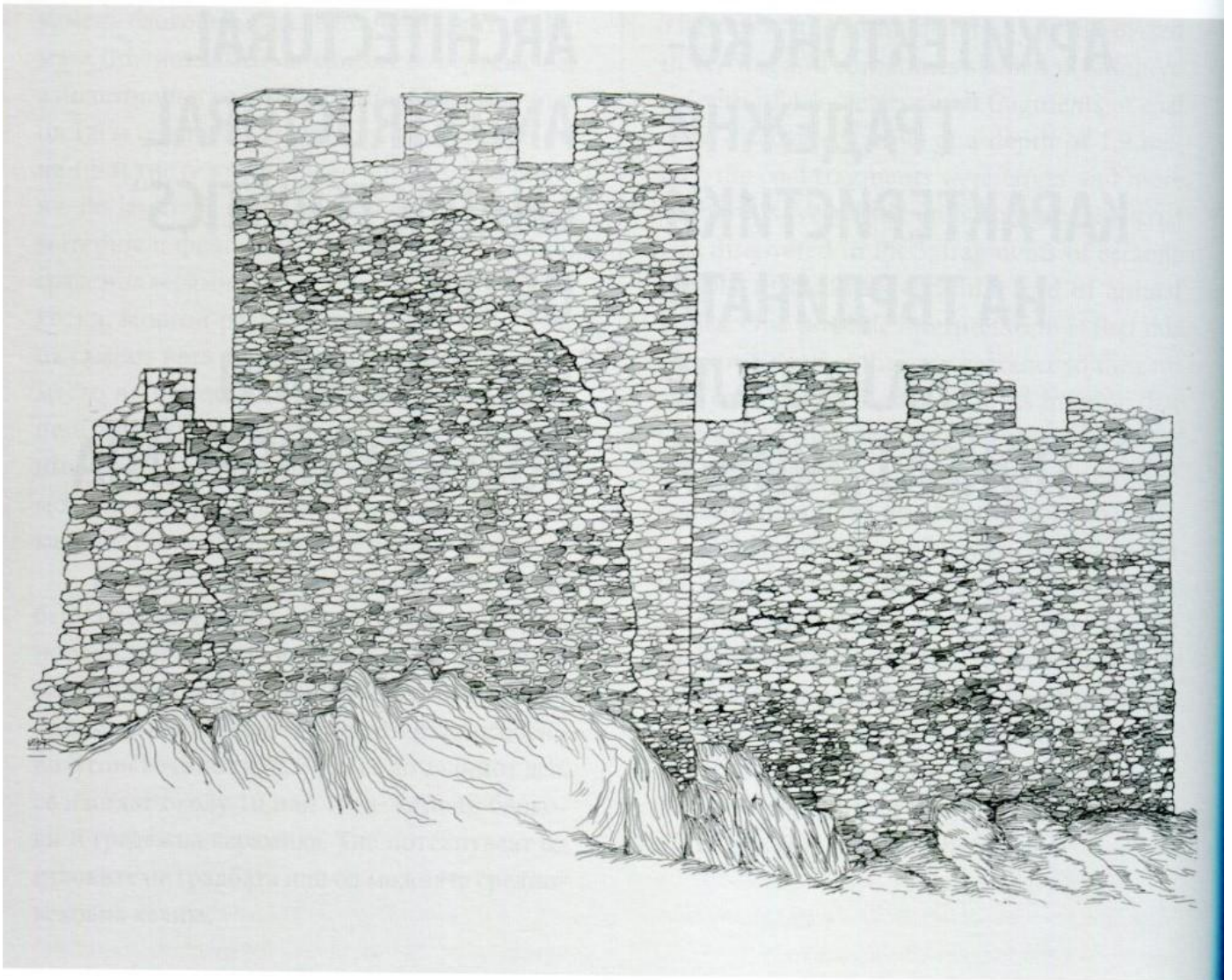
**ARCHITECTURAL
AND STRUCTURAL
CHARACTERISTICS
OF THE
FORTIFICATION
KOŽLE BY THE PČINJA**

ПЕТАР НАМИЧЕВ

Универзитет ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ – Штип

PETAR NAMIČEV

GOCE DELČEV University – Štip

Сл. 55. Реконструкција на Кула 1 и западниите делови од бегомот на акрополиста на Касиелото (според: Намичев)

Fig. 55. Reconstruction of the Tower 1 and west part of the fortification wall to the Acropolis of the Castel (after: Namičev)

Во периодот на своето функционирање Кастелот кај Пчиња има карактер на попатна контролна фортификациска градба. Во средновековниот период тврдината се карактеризира со одредена форма што содржи елементи на градби карактеристични за средновековни тврдини од помал обем.

Формата на градбата произлегла од постојните природни услови, нејзината локација и функцијата за која била наменета. Географските услови формирале карактеристични елементи на локацијата со течението на реката Пчиња, планинските предели богати со дрво и речниот камен што се наоѓал во непосредната околина.

Реката Пчиња, заедно со Вардар и со Лепенец, со своето корито води кон Скопската Котлина и се поврзува со другите патишта низ регионот преку клисурата што е длабоко всечена во теренот на планината. Оваа клисура, воедно, претставувала порта кон котлината, која се контролирала од стратегиски и безбедоносен аспект, за што било потребно да се организираат нејзина одбрана и заштита.

Локацијата на Кастелот била во регионот на источната страна на Скопската Котлина, во непосредна близина на течението на реката Пчиња, која се карактеризирала со слаба стопанска подлога и надвор од главните патишта (Микулчиќ 1982, 16). Во непосредна близина е нискиот планински венец на Црн Врв и Градешка Планина.

За стратегиската положба на тврдината се регистрирани неколку антички патишта за колски сообраќај, со римска калдрма, на потегот меѓу Кожле и Блаце (Еванс 1885). Одреден пат водел меѓу Пчиња и Катлановско

In the medieval period the Castel by the Pčinja was a fortification that served to control the nearby road. It had a characteristic shape that consisted of construction elements typical for the medieval buildings, but on a smaller scale.

The fortification complex includes defensive towers, ramparts and various commercial facilities. The topic of this paper are the architectural and the structural characteristics of the preserved situation on site and an analysis of the functional concept of the fortification. The paper is accompanied by documentation of the situation, as it was uncovered during the last archaeological excavation.

In the period of its active use the castel by the Pčinja was a fortification that served to control the nearby road. In the medieval period it had a characteristic shape that consisted of construction of elements typical for the medieval buildings, but on a smaller scale.

The shape of the building was dictated by the natural environment and by its location and the function it was aimed to fulfil. The geographic conditions formed the characteristic elements of the location, defined by the river Pčinja, the mountainous area replete with wood and the river stone scattered in the immediate environment.

The riverbed of the Pčinja, together with the Vardar and the Lepenec, runs towards the valley of Skopje and serves as a connexion with the other roads in the region, though its gorge, which cuts deeply through the mountainous terrain. This gorge was the gate into the valley and, as it was important from both strategic

CIP – Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

902.2(497.711)„652“

КАСТЕЛОТО над реката Пчиња: доцноантички кастел и средновековен град
Кожле / приредил Игор Толевски = Castel above the Pčinja river: the late antic
castel and medieval town of Kožle / edited by Igor Tolevski; [превод на англиски
јазик Марија Џонс, Слободан Јовановски; автори на фотографиите Кирил
С. Трајковски, Петар Намичев и Милан Тодороски]. – Скопје: Магор, 2016. –
289 стр.: илустр.; 30 см.

Текст напоредно на мак. и англ. јазик. – Фусноти кон текстот. – Библиографија;
References: стр. 254.

ISBN 978-608-223-542-4

1. Насп. ств. насл.

а) Археолошки локалитети – Марково кале – с. Летевци –
Скопско – Доцна антика
COBISS.MK-ID 102234122